

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 150. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 450. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 6, II. nadst. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer.

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratov: Enostopna petstvestica 20 vin., pogojni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Selenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste.

Štev. 31.

V Ljubljani, v sredo dne 12. julija 1911.

Leto I.

Klerikalni trializem.

1.

Kaj je to: trializem? Habsburška monarhija, ki je že čisto izpremenila svojo obliko, je dandanes po nauku oficijoznih državoslovcev sestavljena iz dveh držav: Iz Avstrije in iz Ogrske. Z drugimi besedami: Ta monarhija je dualistično urejena. Ali ta ureditev ima pravzaprav več nasprotikov kakor prijateljev. Glede na svoje cilje se pa tudi nasprotniki ne vjemajo, temveč gredo narazen kakor rakovi mladi.

Na eni strani stoje pristaši in zagovorniki takozvane „Velike Avstrije“ (Grossösterreich). Dasi so tudi njih stališča zelo različna, so vendar složni v tem, da se ima odpraviti samostanost Ogrske in iz cele habsburške monarhije napraviti ena, enotna država z eno osrednjo vlado. O notranji ureditvi take centralizirane države pa imajo različna mnenja.

Na drugi strani stoje vsi tisti, ki jim je sedanjí dualizem še preveč centralističen. Teh je nepregledna, a zelo pisana vrsta. Najprej imamo tu Madjare, ki se pač strinjajo z idejo dveh držav, a zahtevajo za Ogrsko popolno neodvisnost od Avstrije. Namesto realne unije, ki obstoja sedaj, zahtevajo personalno. Avstrijskega cesarja hočejo priznati za ogrskega kralja, sicer pa nočejo imeti z Avstrijo prav nič skupnega. Predvsem gre njihovo stremljenje za samostanost ogrsko armado, ki se ima popolnoma ločiti od avstrijske. Pa tudi v vseh drugih rečeh naj bi šla Ogrska svojo pot, neodvisno od Avstrije. V tujini naj bi imela svoje poslanike in zastopnike, ki ne bi bili Avstriji nič mar. Če sklene Avstrija s kakšno zunanjo državo trgovinsko pogodbo, se bi Ogrska ne imela brigati za to. Sploh bi bile vse razmere med Avstrijo in Ogrsko natančno take kakor med dvema tujima državama. Avstro-ogrska pogodba bi imela izginiti, delegacije tudi, z njimi pa seveda tudi skupni ministri, ker ne bi bilo nič več skupnega. Skratka, imel bi nastati še hujski dualizem kakor sedaj.

Popolnoma drugačne cilje imajo ostali nasprotniki sedanjega dualizma. Tu so n. pr. Čehi, ki zahtevajo enako, iz Češke, Moravske in Šlezije sestavljeno državo, neodvisno od Dunaja, kakor je Ogrska že sedaj. Deželna avtonomija Galicije, katero zagovarjajo Poljaki, se razlikuje samo v besedi, ne pa v stvari od države po češkem programu; tudi ob taki avtonomiji ne bi imela Galicija več skupnega z Avstrijo nego ima danes Ogrska.

Hrvaški državopravni program, ki služi za politično podlagu takozvanim pravaškim strankam, obsega ločitev Hrvaške od Ogrske in njeno samostanost v okviru habsburške monarhije. Ločiti pa bi se imela tudi Dalma-

cija in Istra od Avstrije — po radikalnejših zahtevah tudi slovenske dežele — in hrvaški državi bi se imela pridružiti tudi Bosna s Hercegovino.

Programov proti dualizmu je torej dovolj. Ne dajo pa se spraviti pod eno kapo, ker stemi večalimanj vsak na drugo stran.

Do nedavnega časa so bili slovenski klerikalci strastni zagovorniki „Velike Avstrije“. Temu se ni posebno čuditi, zakaj politični praporščak vseh avstrijskih klerikalcev je bil dr. Lueger; ta pa je sovražil Madjare iz dna svoje duše. Ni se posebno zgražal nad tem, da zatirajo madjarski vladajoči fevdalci Slovence in Romune. Srbe in Nemce, kajti tudi od teh ni zahteval nič drugega, kakor da imajo biti „dobri Avstrijanci“. V Madjarih ni videl nič drugega kakor „puntarje“, ki so se siloma „odtrgali“ od Avstrije in hoteli vreči Habsburžane s prestola. Te rebele ponižati, pokazati jim, da so sami avstrijski podložniki, je bila ena njegovih najljubših misli. Na budimpeštanskem dvoreu bi zato imela vihrati črnorumená zastava, svoje poslanca bi imeli Madjari pošiljati na Dunaj, budimpeštanski parlament bi ne imel biti nič drugega kakor navaden deželni zbor, prav tako kakor bukovinski ali predarlški, ne le vojaški ampak tudi civilni notranji uradni jezik bi imel biti nemški.

To „Veliko Avstrijo“ so propagirali tudi naši klerikalci. Le malo razlike je bilo. Še iz Hohenwartovih časov je ostalo nekaj spomina na „federalizem“. Lueger je hotel imeti svojo Avstrijo popolnoma scentralizirano. Deželni zbori naj bi pač ostali, toda njih delokrog naj bi se rajši še nekoliko zožil kakor pa razširil. Federalisti pa so polagali glavno važnost na deželne zборе.

Na te posameznosti je „katoliško-narodna“ stranka sčasoma pozabila. V praktični politiki se je itak potegovala le za klerikalizem in klerikaliziranje, pa niso državno-pravna vprašanja igrala velike vloge. Zato tudi ni njeno časopisje razklatalo, kako si predstavlja „Veliko Avstrijo“ v detajlih. Šla pa je za Luegerjev vodstvom, napadala Ogrsko in odklanjala avstro-ogrsko pogodbo ter vse madjarske zahteve, ki so dišale po večji samostanosti. To se v bistvu tudi takrai ni izpremenilo, ko se je „Katoliško-narodna stranka“ prekrstila v „Slovensko ljudsko“.

Še le aneksija Bosne in Hercegovine je dala slovenski klerikalni politiki močan sunek.

Na Hrvaškem ima klerikalizem najmočnejšo oporo pri takozvanih pravaših, ki se izdajajo za naslednike dr. Ante Starčevića. V tej točki sicer popolnoma zatajujejo njegove nazore; stari Starčević je bil hud nasprotnik popov. Še le Ružić, Mile Starčević, pokrščeni dr. Frank, v Dalmaciji dou Prodan so zanesli

fanatičen klerikalizem v pravaštvo. Opažati je tudi, da je postajal ta klerikalizem tembolj zagrižen, čimbolj se je razvijala socialna demokracija na Hrvaškem. Nazadnje se je starčevičanska stranka popolnoma prelevila v krščansko socialco.

V Bosni je nadškof Stadler, jezuitski učitelj našega Jegliča, svojo strastno klerikalno politiko opiral na pravaštvo, ki je protisrbsko, torej tudi pravoslavju nasprotno. V Dalmaciji je bilo najradikalnejše pravaštvo obenem najbolj klerikalno.

Ali na Hrvaškem ni mogel klerikalizem nikoli tako uspevati kakor na Slovenskem. — Zato so mu bili apostelni, prihajajoči od časa do časa s Kranjskega, prav všeč. V slovenskem klerikalizmu je iskal opore zase. Tako so polagoma nastali klerikalni mostovi čez Sotlo.

Zadnja volilna reforma v Avstriji, ki je silno premeknila strankarske razmere v Avstriji, je prisilila tudi naše klerikalce, da si poiščejo novih moči. Zakaj sami zase ne morejo v parlamentu splošne in enake volilne pravice igrati posebne vloge, in odkar so se dunajski krščanski socialci očitno vdali radikalnemu nemškemu nacionalizmu, morajo tudi slovenski klerikalci paziti, da ne postanejo njih zveze z nemškimi klerikalci preveč javne.

Postavili so se torej na „jugoslovansko“ stališče, da bi dobili zaveznikov, bolje rekoč trabantov tam, kjer je še kaj upanja, da jih dobe. Že v zadnjem državnem zboru se je Šušteršič trudil, da bi spravil Dalmatince in Istrane v svoj klub. Začetkoma se mu to ni posrečilo, ker so se — pod znanimi pogoji — pridružili Hribarju. Proti koncu zasedanja so obrnili Hribarju hrbet in polagoma so zlezli pod Šušteršičevo okrilje.

Sedaj je treba priprave za novi parlament. Šušteršičevi hočejo biti nekaj. Že pred volitvami je generalissimus sam potoval po Dalmaciji, spletkaril in kovaril in zdaj pravijo, da hočejo ustanoviti Hrvaško-slovenski klub na pozitivno krščanskem in trialističnem programu. Da je prvi del za naše klerikalce važnejši, je gotovo. Ali „trializem“ ima olepšati program in mu v očeh dobrih duš dati višji pomen.

S tem klerikalnim trializmom se je torej treba nekoliko bliže pobaviti.

Socializem na Portugalskem.

Koncem minulega meseca se je vršil v Lizaboni socialistični kongres pod predsedstvom prvega socialističnega poslanca Manuela José da Silva.

Zanimivo je, kakšno stališče zavzema re-

volucionarni proletarijat portugalski napram mladi, neutrujeni in od nazadnjaških elementov še zmerom ogroženi republiki. O tem nas pouči resolucija, ki jo je strankarski zbor soglasno odobril. Resolucija se glasi takole:

„Ker je na Portugalskem od 5. X. 1910. uvedena republika, mora tudi socialistična stranka določiti svoje stališče napram novemu položaju. V času medsebojnih političnih bojov, ki jih je vodilo meščanstvo pod starim režimom, je zavzemala socialistična stranka, v soglasju s svojim programom in z narodnimi in mednarodnimi sklepi popolnoma neodvisno stališče. Republika je danes gotova stvar. Ker predstavlja demokratičnejšo državno obliko in ker so socialistična načela in program nove internacionale revolucionarna, pozdravljamo vse napredne preobrazbe, ki so v kapitalistični dobi izvedljive. Ampak republikanska meščanska država ne more ustrezati vsem gospodarskim in socialnim, pa tudi ne političnim zahtevam delavskega razreda, iz enostavnega razloga, ker je orodje kapitalističnega razreda; mednarodna socialistična stranka je postavila razredni boj za podlago svojega naziranja, zato stoji v najostrejšem in neizprosni naprotju s slehernim meščanskim režimom. Ustanovitev republike je bila nujna posledica žalostnega položaja, v katerem je zabredla dežela pod monarhistično vlado. In republikanska oblika zagotavlja večjo prostost socialističnemu delovanju; zato se je četrti portugalski socialistični zbor odločil, da bo socialistična stranka prvi čas republikanskega režima, pred skličenjem ustavodajne narodne skupščine, podpirala portugalsko republiko. Kongres izreka, da je socialistična stranka brez pogoja za portugalsko republiko, da jo hoče izpopolniti in braniti proti vsem napadom. Vendar pa si socialistična stranka pridržuje popolno prostost v razrednem boju, dosledno svojemu končnemu idealu, ki je v radikalni preobrazbi obstoječih družbe, v ustanovitvi socialistične republike.“

Strankarski zbor se je posvetoval tudi o ustanovitvi dnevnika, ki bi razširjal socialistično misel in branil delavske interese. Sodrug Fernandes Alves je spravil v razgovor nasilno postopanje vlade, ki je zagrozila Gallimattiju, da ga izžene kot tujca iz države, če se udeleži socialističnega kongresa. Pietro Gallimatti biva že 38 let na Portugalskem in je eden glavnih in najstarejših socialističnih predbojnikov. Shod je z orgorčenjem obsodil neliberalno postopanje vlade.

Priporočajte in širite naš list!

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Velik, kodrav mladenič s čepico, na zatilnik pomaknjeno, je zakričal nad čuvajema, ki sta ga preiskavala:

— Zlodeji, preiščite glavo, a ne žepov! Eden čuvajev je odgovoril:

— Na glavi nimaš drugega kot uši...

— Vam se bolj poda, da lovite uši kot lisjake! — ga je zavrnil delavec.

Vohun ga je oplazil z bistrim pogledom in pljunil.

— Izpustite me za božjo voljo! — je prosila mati. — Človeku se lomi hrbet pod bremenom!

— Naprej, naprej! — je srdito zakričal čuvaj: — Zdaj že to babišče jezika...

Mati je prišla na svoje mesto, odložila svoj tovor, si otrla pot z obraza in gledala okrog sebe.

K njej sta stopila ključarja, brata Guseva in starejši, Vasilij, je namrščil obrvi in jo vprašal:

— Ali je kaj paštet?

— Jutri jih prinesem! — je odgovorila mati.

To je bila dogovorjena parola. Lica se je bratoma zjasnilo. Ivan se ni mogel premagati in je vzkliznil:

— Eh, mati, dobro si se odrezala...

Vasilij je počenil in gledal v lonec; v tem pa je že imel pod pazduho zavitek letakov.

— Ivan — je glasno dejal, — danes ne pojdeva domov, kar tu pri njej obeduj! — Urno je vtaknil za čevlje nov zavitek. — Novo branjevko moramo podpirati...

— Seveda! — je pritrdil Ivan in se zakrohotal.

Mati se je oprezno ozrla na vse plati in je zakričala:

— Zrljната juha! Vroči rezanci! Pečenka!

In neopaženo je jemala letake, zavitek za zavitkom, in jih podajala bratoma v roke. In vselej, kedar je zginil iz njenih rok zavitek letakov, je vstalo pred njo, kakor žolta lisa ali pa plamen vžigalice v temni izbi, obličje orožniškega častnika in v mislih ga je škodljivo ogovarjala:

— Tu imaš, očka...

Izročivši poslednji zavitek je zadovoljno dostavila:

— Tukaj je še nekaj...

Prišli so delavci s skledicami v roki; ko so se približali, se je Ivan Gusev glasno zakrohotal; Vlasovka je prenehala s podajanjem letakov in začela deliti juho in rezance. Guseva sta šaljivo pripomnila:

— Kako spretna je Nilovna!

— V sili hudič mušice lovi! — se je mrko oglašil kurjač. — Rednika soji vzele, te pošasti! Na, daj mi za tri kopejke rezancev... Kaj za to! Konec te ne bo!

— Hvala za prijazno besedo! — se mu je nasmejala mati.

Odhajaje v stran je še godrnjal:

— Dobre besede pri meni niso drage...

— Ampak ni ga, ki bi mu jih spečal! — je pripomnil kovač in se nasmešnil. Začuden je zmajal z rameni in dostavil:

— To je življenje, otrocl, — še dobre besede ne moreš spečati... Nihče je ne zasluži...

Vasilij Gusev je vstal, zapel svojo suknjo in vzkliznil:

— Toplo sem jedel, pa me vseeno hladi!

Potem se je obrnil; tudi Ivan je vstal in žvižgaje odšel.

Vlasovka se je zadovoljno nasmejala in klicala:

— Juha! Rezanci! Omaka! Prav vroče...

Premišljevala je, kako opiše sinu svoj prvi poskus, a pred njo je zopet vstalo vprašujoče in zlobno obličje častnika. Na njem so se premikali črni brki in izpod vrhnje, razdraženo privzdignjene ustni so se blesteli beli, krepko stisnjeni zobje. V prsih njenih je kakor ptica pela jarka radost, obrvi so ji lokavo trepetale, urno se je obračala in govorila sama sebi:

— A tu... tu je še en zavitek...

XVI.

Ves dan je čutila v svojem sren nekaj novega, prijetnega. Zvečer, končavi delo pri Marji, je pila čaj; za oknom se je oglašalo čmukanje, konjskih kopit po blatu in zadonel je znan glas. Skočila je kvišku, hitela v kuhinjo, k vratom. Nekdo je urno stopil v vežo. Pred očmi se ji je stemnilo, naslonila se je na vrata in ji odprla z nogo.

— Dober večer, mamica! — je zadonel

znan glas, in na pleča ji je leglo dvoje suhih dolgih rok.

V sren sta se vnela bridko čuvstvo razočaranja in veselje, da je uzrla Andreja. Razgorela sta se in spojila v mogočno, žgoče čuvstvo, objelo jo je kakor vroč val, razgibalo in z obličjem se je naslonila na Andrejeve prsi. Krepko jo je pritisnil k sebi, roke so mu trepetale. Mati je molče tiho plakala; Andrej je pogladil njene lase in zapel:

— Nikar ne plakajte, mati, ne mučite svojega srca! Častno besedo — Pavla izpuste v kratkem! Nič ne govori zoper njega, tovariši molče kakor kuhane ribe...

S svojo dolgo roko jo je objel okolo pleč in jo peljal v izbo; krepko se je naslonila nanj, z bistro kretunjo kakor verveca si je otrla solze iz oči in željno, z vsemi prsmi, požirala njegove besede.

— Pavel vas pozdravlja, zdrav je in vesel, da bolj biti ne more. Vsa ječa je polna! Več kot sto ljudi, iz mesta in od nas, so ugrabili; po trije in štirje sede v eni celici. Jetniška uprava ni zlobna, utrujena je — toliko dela so ji nakopali ti vražji žandarmi! Prav nič stroga ni uprava in venomar ponavlja: — gospoda, bodite mirni, ne delajte nam sitnosti! Vse gre zložno in lepo... Razgovarjamo se, knjige si dajemo drug drugemu in tudi hrano si delimo medsebojno. Rav vesela ječa! Stara in umazana, ampak mehka in lahka. Zločinci so tudi iz dobrega testa in mu pogosto pomagajo.

(Dalje.)

NOVICE.

* **Baron Gautsch** je za četrti povabil predstojništva socialno demokratičnih klubov na pogovor. Od nemških socialnih demokratov pojdejo sodrugi Adler, Pernerstorfer in Seitz, od čeških Nemec, Tomašek in Šmeral, od poljskih Diamond, od italijanskih pa Pittoni, da zvedo, kaj misli ministrski predsednik in kaj bi rad.

* **Krščanski socialci o krščanskih socialcih.** Kakor smo že poročali, je nastal v „Meščanskem klubu“, organizaciji krščansko socialnih občinskih svetnikov dunajskih, resen razkol. Večina se je pod Gussenbauerjevim vodstvom odcepila in zanima je, kako piše zdaj novi vodja o svoji stranki: „Doba Gessmannitov je enkrat za vselej pri kraju. Vsako iz Gessmannitov sestavljeno strankino vodstvo spravlja uspeh vsake volitve na Dunaju v nevarnost in zato se mora sestaviti za Dunaj posebno strankino vodstvo, ki bodi sestavljeno iz nemško antisemitičnih mož in iz katerega morajo biti Gessmanniti izključeni. Nemško meščanski antisemitični dunajski občinski svetovaleci imajo dolžnost, da vzamejo krmilo v svoje roke in izjavijo, da ne bodo več podpirali politike strankinega vodstva, ki podreja dunajske interese agrarnim in kije v odvisnosti od škofijskih ordinariátov“.

* **Pasivna resistenca državnega pravdnika.** Kakor smo včeraj poročali med brzojavni vestmi, je goriški državni pravdnik v razpravi proti funkcionarjem Bance popularne odklonil vse porotnike in predlagal naj se odgodi razprava. Ko je sodišče po živahnih intermedijah odklonilo predlog, je pa izjavil, da se bo poslej pasivno udeleževal razprave in se omejil samo na tiste izjave, do katerih je prisiljen po zakonu. Državni pravdnik, ki uganja pasivno resistenco, je pač nova priazen.

* **Zandarske puške na Ogrskem.** V nedeljo so imeli v Ostfi Asszonya na Ogrskem žegnanje. Kakor povsod je tudi na Ogrskem pri takih prilikah mnogo pijanih. Nekoliko že precej natrkanih kmetov se je začelo prerokati z nekim žandarjem, ki je bil prišel v gostilno. Nazadnje so mu vzeli sabljo. Žandar je odšel, pa se je kmalu vrnil z dvema tovarišema, zahtevat svojo sabljo. Nastal je prepir, žandari so streljali in obležala sta dva mrtva, trije pa so bili težko ranjeni.

* **Italijanska zbornica** se je v ponedeljek odgodela na nedolžen čas.

* **Bolgarski socialni demokratje** so priredili v nedeljo v Tirnovem velik protesten shod proti ustavni reformi. Udeležba je bila velikanska, shod pa se je mirno izvršil.

* **Napad na vlak.** Blizu postaje Groß Auheim na Bavarskem je zadel strojevodjo iz Monakovega prihajajočega ekspresnega vlaka od zunaj vržen kamen s tako silo v glavo, da je strojevodja hipoma omedlel in je moral kurjač odpeljati vlak do Hanaua. O napadalcu ni sledu.

* **Vagon z dvema milijonoma francov okraden.** Francoska banka je pred ne-

kaj dnevi odposlala v Bruselj dvesto vreč s petfrankovskimi novci na naslov belgijske Narodne banke. Ko so prišli bančni uslužbenci, da prevzamejo pošiljatev, so opazili, da so plombe poškodovane. Železniški uradniki, obveščeni o tem, so pregledali vagon in ugotovili, da je zmanjkalo 20 tisoč frankov. Ker je ta vsota težka do 100 kilogramov, je gotovo, da se je tatvine udeležilo več oseb. Sodna komisija je dognala, da je železniški uslužbenec prejšnji večer opozoril postajnega načelnika, da so vrata vagona odprta; postajni načelnik je imel ravno nekaj nujnih opravil in ni posvetil temu poročilu posebne pozornosti; pozneje je na stvar pozabil. Za tatovi ni nobenega sledu.

Ljubljana in Kranjsko.

— „Slovenec“ in podlost sta postala nerazdružljiva pojma. Sedaj si je to papirnato barabče izmislilo nov način za sumničenje in obrekovanje socialne demokracije, pred katero leze našim „katoličanom“ od dne do dne bolj strah v kosti. Kdor zasleduje slovensko časopisje, ve natančno, da je bil socialno demokratični tisk prvi, ki je razkril hudobne napade industrijskega sveta na socialno zavarovanje in ve tudi, da so socialni demokratje že med volitvami vztrajno opozarjali na nevarnost. Zdaj naenkrat se upa „Slovenec“ postavljati, kakor da bi on in njegova farbarska stranka vodila kakšen boj za socialno zavarovanje in kakor da bi se socialna demokracija bala nastopiti proti industrijskemu svetu. Če more „Slovenec“ kaj takega dopovedovati pomilovanja vrednim bralcem, ki ne čitajo nič drugega kakor njegove barabije, se bo pa pošteno urezal pri ljudeh, ki zasledujejo politične in gospodarske boje z odprtimi očmi. Socialna demokracija ne potrebuje prav nič „Slovenčevega“ drezanja in zavredni delavci se zahvaljujejo za vsak klerikalni protektorat.

— **Zborovalni zakon v praksi Ljubljanskega sodišča.** Pri včerajšnji razpravi sta bila sodruga Petrič in Kocmur obsojena na 10 K globe, ker sta nastopila na znamenem večnem shodu za časa državnozbornih volitev. V teku te kazenske zadeve je sodišče na zagovornikov predlog povprašalo c. kr. deželno vladu, okrajno glavarstvo in mestni magistrat, če ta oblastva smatrajo shode, ki se vrše na gostilniških vrtilih in dvoriščih, za shode pod milim nebom ali ne; obtožena sta se namreč zagovarjala, da se je vršil shod na gostilniškem dvorišču ter da za to ni bilo treba oblastvenega dovoljenja, ker ni shoda smatrati za shod pod milim nebom. Taka je bila tudi praksa doslej, dokler niso klerikalci tudi pri političnih oblastih začeli komandirati. Zdaj so pa vsa ta oblastva na vprašanja odgovorila, da je prištevati vse take shode med zborovanja pod nebom, za katera je treba oblastvenega dovoljenja, in zato sta bila sodruga Petrič in Kocmur obsojena. Interesantna pa je naravnost drakonična razlaga zborovalnega zakona izpod peresa barona Schwarza. Ta pravi, da je celo za shode v gostilniški sobi, če so okna odprta, potreba oblastvenega dovoljenja, ker da je take shode prištevati shodom pod milim nebom.

Baron Schwarz pač še živi v stari policijski državi, njegovim pravnim nazorom pa se mora vsak smejati, če tudi ni jurist. Sodniki pa, ki imajo več stike z javnim življenjem, pa si ne bodo smeli jemati v zgled strahopetnih birokratov, temveč je njih naloga v okviru zakona poštovati dejanski razvoj, ki je najboljša direktiva za pravosodje. In ta je že tudi drugod po državi ustalil tako prakso, ki interpretira zborovalni zakon v tem smislu, kakor sta se zagovarjala sodruga Kocmur in Petrič.

— **Liberalci se pripravljajo za državni zbor.** Ker so klerikalci, kakor smo že poročali, sklenili, da se postavijo na „pozitivno krščansko“ t. j. na odločno klerikalno stališče, je upanje, da pride do enotnega kluba vseh jugoslovanskih poslancev, za enkrat sodelavce po vodi. Torej se mislijo neklerikalci organizirati zase. To napoveduje včerajšnji „Narodov“ telegram, ki pravi: „Iz krogov slovenskih parlamentarcev izve naš dunajski uradnik, da bo imela v soboto ali nedeljo jugoslovanska parlamentarna zveza svoje prvo zborovanje. V tej zvezi se zedinijo napredni poslanci in narodno dalmatinski ter neklerikalni hrvaški in slovenski poslanci in bo za predsednika izvoljen dr. Ivčević. Oni štirje dalmatinski klerikalni poslanci, ki jih vabi dr. Šušteršič v svoj klub, se še niso odločili za vstop. Posebno neodločen je don Perić in je skoro izključeno, da bi pristopil v Šušteršičev klub, ker je svoj čas izjavil, da s Šušteršičem ne mara sedeti v istem klubu.“

Posebno prijetnega upanja tudi ta telegram ne zbuja. Prvič bo vsak klub, kateremu je dr. Ivčević predsednik, zelo pohleven, zakaj Ivčević je med Hrvati nekako to kar Ploj med Slovenci. Drugič ni misliti, da bi ta klub, v katerem naj sedi pop Perić, nastopil kakšno resnično proti klerikalno politiko. Pa tega tudi ne bi bilo pričakovati, če ne bi bilo Perića vmes, zakaj gotovo prideta v ta klub Rybář in Gregorin, pa najbrže tudi Laginja in Spinčić. Kjer so ti gospodje, tam se pa ne sme govoriti o protiklerikalni politiki: Tako homo torej imeli klub, ki ne bo ne tič ne miš.

— **Klerikalno denuncijanstvo.** V prav lepi luči prihaja na dan denuncijanstvo klerikalcev za časa državnozbornih volitev. Ker ti nazadnjaki niso mogli preprečiti po raznih krajih naših shodov, na katerih se je zbiralo vse polno poslušalcev, so sklicatelje shodov denuncirali sodišču, ki jih sedaj preganja radi prestopka zborovalnega zakona, ker niso naznanili shodov, ki so se po večini vsled nepričakovanih udeležb morali vršiti na prostem. Klerikalci imajo na jeziku neprestano zahtevo po ljudski pravici; komaj pa ljudstvo nekoliko prekorajši ozke meje, ki so mu začrtane z raznimi političnimi zakoni, že denuncirajo to ljudstvo in kličejo zoper njega državnega pravdnika. Klerikalci imajo svobodo zborovanja le na jeziku, s shodov so pa podili neljube poslušalce, naše shode motili, z žandarmirjo razganjali, govornike sodišču denuncirali, popolnoma nedolžne poslušalce dajali aretirati. Cela vrsta delavcev stoji dan na dan pred sodiščem in se mora zagovarjati na klerikalne denunciacije. Fej hinavcem in denuncijantom!

— **Delavci, ki zahtevajo črno listo,** so najnovejša baže v Gradcu živeča specialiteta. Tako poroča vsaj „Slovenski Narod“, ki ima v včerajšnji številki sledeči telegram: Gradec 11. julija. Mizarski pomočniki so začeli stavkati in je ena njih prvih zahtev, takozvana črna lista. Načelnik pomočnikov naj bo posredovalec med mojstri in pomočniki. Ne vemo, če je telefonski škrat, ki je v sorodu s tiskarskim, poskrbel „Narodu“ to komično polomijo, ali prihaja res tak telegram iz podjetniških vrst. Graškim mojstrom, ki vodijo proti mizarskim pomočnikom neznansko podel boj, bi se nazadnje tudi kaj takega lahko pripisalo. Kakšne nesramne laži so že razširjali po svetu o mizarskem gibanju, je pokazal naš dični „Slovenec“. Delavci bodo seveda debelo gledali, če slišijo, da imajo tovariše, organizirane tovariše, ki gredo celo v stavko, ker jim je premalo črnih list. Znano je namreč, da so črne liste ena najhujših kapitalističnih iznajdb. Z njimi naznanjajo podjetniki drug drugemu delavce, ki so stavkali, ali ki so zaupniki organizacije ali pa imajo kak podoben „madež“ na sebi. Te črne liste imajo namen odjesti delavcu vsako delo in ga kakor zločinca brez zaslužka goniti po svetu in v obup. Delavci, ki bi zahtevali še več črnih list in šli celo v stavko, ker jih nimajo dovolj, bi torej morali biti čudni patroni. No, graških mizarjev res še nismo poznali s te strani.

— **Občni zbor** bolniške blagajne se je vršil sinoči ob prav mnogobrojni udeležbi. Izvolil se je nov odbor. Zaradi pomanjkanja prostora objavimo natančnejše poročilo jutri.

— **Delavski riziko.** Sestnajstletnemu mizarskemu vajencu pri Petrinu, Stanislavu Grdini je cirkularna žaga odtrgala dva prsta na levi roki.

— **Utopljenec.** V nedeljo so pri Fužina h potegnili iz Ljubljane 65 let starega vpokojenega rudarja, nazadnje v mestni službi vposlenega delavca Tomaža Brvarja iz Mošenika pri Kamniku. Ker se je pred dobrim tednom izrazil proti delavcu Hauptmannu, da si hoče končati življenje, in ker na trupu ni nobenih poškodb, je utemeljeno domnevanje, da si je Brvar sam poiskal grob v Ljubljani.

— **Okraden tat.** Leta 1874. v Stari Loki rojen Lorenc Dermota, zaradi tatvine že večkrat predkaznovan, je imel veliko smolo. Nedavno je vlomil v sobo delavca Franca Klešnika na Selo in mu odnesel 50 kron vredno obleko. Ker nj-ga na Viču stanujoča ljubica obleke ni mogla spraviti v denar, jo je nesel Dermota v Sp. Šiško. Spotoma se je v žganjarni „strupa“ tako napil, da ga je omagal ter je prav sladko zaspal pod kozole-m. Ko se je zjutraj prebudil, je prav debelo pogledal, zakaj po noči mu je tovariš po poklicu odnesel tatinski plen. Predvčerajšnjim je stražnik na Dunajski cesti zalotil Dermota in ga izročil sodišču.

— **Iz Novega Udmata** nam poročajo: Perilo moramo prati na Ljubljani pod bolnico. Skoro vsako jutro, ko pridejo naše ženske prati, se izpusti po kanalu iz bolnice vsa nečednost, (kri, bombaž, okrvavljene cunje itd.) in vsi odpadki; to traja včasih ves dan. Naše

LISTEK.

Gospod hudič.

Hudičeve fotografije nimamo. Pač pa imamo veliko opisov tega podzemeljskega mogotca in veliko povesti o njegovih prikaznih ter o njegovem delovanju. Vendar je s temi rečmi še velika težava, ker je preveč neenotnosti, preveč nasprotij, preveč nejasnosti in pripovedovanju, v opisih, v konkluzijah in konstatacijah. Tudi z njegovo peklensko domovino je tako. Kdor bi nam hotel podati njen zemljevid ali njeno geografijo, bi naletel na nepremagljive ovire. Še o njegovem postanku bi se lahko prepirali do sodnega dne, pa ne bi prišli do konca.

Tisti stari narodi, ki so nam jih še v naši mladosti profesorji slikali za divjake, dočim vlačijo zdaj vsakovrstni učenjaki neprenehoma opeke, črepiče in čudno šaro, katere ne bi starinar za Ljubljano niti pogledal kot njihovo kulturo na dan, tisti stari narodi torej, ki se še niso toliko oddaljili od ustvarjanja zemlje, nebes in pekla kolikor mi in ki bi se pravzaprav morali bolj natančno spominjati na tedanje dogodke, so si bili že popolnoma navskriž zaradi svoje nad- in podzemeljske gospode. Tam sredi Azije so svojemu Arimanu pripisovali enaka leta kakor svetlemu bogu; od nekaj sta se bojevala, kdo bo vladal na svetu. In enake odušaje so tudi narodi mnogo poznejših časov nahajali med svojimi bogovi. Tako je na primer germanski Loke imel med Azi opravljati funkcije hudiča.

To so najboljši dokazi, kako visoko so stari barbari spoštovali hudiča. Steli so ga kratkoma med bogove. Pa celo ljubili so ga in če je bilo treba, tudi pomilovali. Prometej, ki je bogovom ukradel ogenj in ga prinesel ljudem na zemljo, je pač zaslužil tako ljubezen; le pomislimo, kaj naj bi počeli naši gostilničari, če ne bi bilo ognja za njihove kuhinje in kako bi bilo sploh, če bi morali močnik in

žgance jesti sirove! Ko je bil tako dolgo prikovan na Kavkazu in so mu jastrebi vsako noč kljuvali jetra, bi bil zaslužil še več pomilovanja in če ne bi bili ljudje od nekaj nehvaležni, bi bili pač morali organizirati ekspedicijo na Kavkaz, da bi ga bili rešili. Toliko je bil pač vreden kolikor tista kozeta Helena, zaradi katere so deset let oblegali Trojo.

Ali uvrstiti bi ga morali vsekako med hudiče. Zakaj bil je punter Uprl se je bogovom. Proti njihovi volji je nosil ogenj ljudem. To pa je moral biti vsekakor velik, morda največji greh, kar dokazuje že ime sedanjega glavnega hudiča: Lucifer, to je tisti, ki nosi luč. Tako je bilo in tako je še sedaj; nositi luč je hudičevo delo.

Božanskega pokolenja so bili tudi drugi hudobci starega sveta. Njih greh je bil ta, da so se dali premagati od drugih bogov, kakor na primer Titani. Zmagovalci pa so jih potem treščili v neznanske globočine, kjer so potem snovali zarote zoper nove gospodarje sveta.

Ko je prišel hudič skozi stari testament do nas, je že preživel toliko metamorfoz, da ni sam sebi več podoben. Če bi mu bili izpreminjali samo ime, bi še ne bilo tako hudo. To delajo tudi ljudje sami s svojimi imeni. Ogrski fiskus ima precej čedne dohodke od tega, dasi velja kolek za zamenjavo imena samo krono. Ali hudiču so vzeli tudi njegov prvotni značaj, zamenjali so mu takorekoč dušo. Tisti gospod, ki je predstavljal našega satana pri starih Egipčanih, pri prebivalcih severne Afrike, predhodnikih starih Grkov, je bil večinoma plemenit in na vsak način bolj simpatičen kakor pa vsakovrstna božanstva v živalskih podobah. Ah kakšno strašno karikaturu so napravili iz njega Kitajci, ki se vendar, četudi menda ne po pravici, bahajo z najstarejšo kulturo. Če vidi peklenški knez tako odurno spako, se mora pač ustrašiti sam s-be.

Kar počenjajo kristjani s hudičem, bi ga morali razkačiti, tudi če bi bil bolj mehke duše kakor je. Tam doli, kamor pridemo baže vsi

razven Marijinih devic in čukov, mu nalagajo dela, ki so pač izpod časti pravega gentlemana. Ko so na Dunaju razpisali mesto krvnika, se je pač oglasilo blizu tisoč prosilcev, če ne še nekaj več, med njimi trgovci, advokati, uradniki, sploh več inteligentov kakor „navadnih“ ljudi. Ali to menda vendar ni dokaz, da je rabeljski popravek posebno idealen. Ubogemu hudiču pa so to naložili kot glavni poklic; on, ki se je včasih bojeval z olimpijskimi bogovi, ki je nosil baklje, ko še ni bilo nobene žveplenke na svetu, ki je sodil v podzemlju, ki je germanskim bogovom nastavljal najdubovitejše pasti, ki je sestavil prvo komedijo že v paradizu, on se mora sedaj ukvarjati z opravi kakor rabeljski pomočniki v časih, ko še ni bilo nobenega današnjim triumfom le oddaleč podobnega tehniškega napredka.

Čudno je. Na zemlji imamo vsakovrstne stroje, poslužujemo se pare in plina, vozimo se z železnicami, parobrodi in avtomobili, letamo po zraku, imamo elektriko, brzojav, telefon, z žicami in brez žic; služijo nam repetirne in strojne puške, kanoni, torpedi, bombe in peklenške stroje znamo izdelovati. Na kilometrične daljave znamo ubijati neopaženo. Hudiču pa se mora posluževati najbolj zastarelih metod, kakor da so se mučilnice iz srednjega veka preselile tja dol, pa tehnično običale tam, kjer so bile pred par sto leti. V olju mora cvrti uboge grešnike, na raznjo jih mora vrteti, ščipati z razbujenimi kleščami, puliti jim lase in brado, pa neprenehoma kuriti, kuriti kakor ogljar. Pravi, da je elektrika in vse kar je z njo v zvezi, hudičeva iznajdba kakor tisk in železnica in avtomobil. On pa mora delati po takih zastarelih vzorih, kakor da je bil kdaj burič svete inkvizicije in ostal njen hlapec, ko je inkvizicija v praksi že davno minula.

Ali za to degradiranje se maščuje. Treba je le, da se spomni, kako je bilo nekoč, pa je takoj ves satanski. To so bili časi, ko je hodil po svetu zdaj kakor odličan gospod, zdaj kakor stara baba pa uganjal svoje šegave burke

z ljudmi. Pa ko jih je učil coprati in jih t ko trumoma spravljal na grmade, da jih ni bilo treba več v peku sežigati. Ali pa ko je zabljajal moške in ženske, posebno ženske, najrajši mlade in lepe, na vrh Kleka in tam uprizarjal zabave, katerih ne dosežejo vse orgije modernih dekadentov, ki ne vedo, kako bi napravili denar, pa tudi nimajo niti iznajdljivosti niti sveže moči, s katero so se ponašale mesečne noči pod hudičevo patronanco. Takrat je bil umetnik, kavalir in vladar.

In kadar se spomni na tiste čase pa se ozre po svoji sedanjí klavernosti, tedaj zapolje srd v njegovi duši. In hudič se maščuje.

Kako? Ej, na sto načinov. Kje je zdaj še kak „auto da fé“ kakor v blaženih španskih časih, ko so dolge procesije s prvimi velikaši dežele, s kardinali in škofi na čelu, vodile uboge krivoverce po ulicah do morišča, kjer je sežiganje živih ljudi bolj dražilo živce kakor najkrevnejši boj z biki? — Hudič je pokazal figo in konec je teh krasnih zabav.

Komu prinese le še par vinarjev, če mu ponuja svojo dušo še tako podpisano in zapečateno? Čekine, cele vreče cekinov je včasih prinašal po noči na razkrižja v gozdovih, če je človek le znal par spakodranih latinskih besed in če je napravil ris po predpisu. Zaklade je kazal ljudem in marsikdo je postal bogat s hudičevo pomočjo. Dandanes mora špekulant, ki hoče nagrabiti milione, poseči v svojo lastno brezvestnost in brezdušnost, hudič pa se mu roga, češ kaj mi je treba tvojih falsificiranih podpisov, ko bo tvoja duša itak moja, ne da bi se trudil zanjo.

Ljudstvo ima dandanes mnogo opraviti z lastnimi skrbmi in večinoma ne pogreša hudiča. Če ga Kranjec z vsako tretjo besedo kliče, si ne misli pri tem nič posebnega in ima mu gre le iz navade z jezika. Le ena obrt je nezadovoljna, da je postal zlodej tako pasiven. To je tista, ki je najbolj potrebovala njegovo sodelovanje, ker je najbolj nesel peklenški strah in hudičev rep. X.

H. Suttner, Ljubljana

Mestni trg (nasproti rotovžu) in Sv. Petra c. 8.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine.

==== Pripravna birmanska darila. ====

Lastna tovarna ur v Švici. Tovarn. znamka IKO.

==== Ceniki zastoj in poštnine prosto. ====

žene pa morajo v tem priti svoje perilo, ker ni nikjer boljše prostora kot pri pletilni tovarni. Ali se ne bi dalo temu odpomoči, če bi se kanali odpirali po noči in bi po noči voda odnašala iz bolnice vse tisto, kar se meče v kanale? Prosimo, da se to uredi.

— **Zagorski, trboveljski in hrastniški sodrugi** so že vložili prošnjo za poseben vlak, ki naj bi vozil dne 6. avgusta v Ljubljano. Ker je zanimanje za izlet veliko in je pričakovati velike udeležbe, se sme upati, da bo poseben vlak dovoljen. Tudi ljubljanski sodrugi se že vidno pripravljajo za sprejem svojih gostov.

— **Iz Zgornje Šiške**. Za nami so prišli tudi liberalci. V nedeljo 2. julija smo Zgornješiški socialni demokrati v senci bajonetov zborovali pri Svedraču. Med drugimi smo tudi protestirali proti nasilnostim klerikalizma, ki hoče, da se mu vsakdo umakne kdor mu ni po volji. Besede soder. A. n. t. Kristana so našle vsestransko potrjevanje. Za nami so pa zborovali — 9. julija tudi pri Svedraču liberalci. Govoril je dr. Ivan Tavčar. Bilo je tudi nekaj orožnikov pripravljenih ali že polovico manj kot pri našem shodu. Shod je prav tako kot naš protestiral proti klerikalizmu in njegovemu gospodarstvu v deželi.

— **Dr. Krek v Trnovem-Bistrici**. Pretečeno nedeljo so trnovski klerikalci priredili svoj dirindaj. Peščica čukov je delala v cerkvi in na veseličnem prostoru parado. Dr. Krek pa jim je držal govoranco. Povedal je takoj dopoldne v pridigi, zakaj je pravzaprav prišel iz Ljubljane. Klerikalcev je strah socialističnih glasov in Krek je pridigal samo o volitvah in slika pobožnim ženicam socialiste v najhujših barvah. Pripovedoval je, da hočejo ljudem vzeti vero, odpraviti katoliški zakon, vreči križ iz šole, cerkve podreti, duhovščino in vse pobožnjake pa žive na raznju speči in vse požreti. Take klobasarije si upa s prižnice natveziti katoliškim ovčicam. Trnovski farani so pa prepametni, da bi tudi tako učenemu možu, kakor se kaže dr. Krek, te praznosti verjeli; čitajo pač časopise in vedo, da so socialisti že v mnogih okrajih zmagali, pa da se ni slišalo, da bi tam cerkev podrla in duhovnike ocvrli. Naša duhovščina ima naše ljudi za preneumne; toliko se jim zde pač pametni, da trnovskim duhovnom ne bi verjeli takih neslanosti. Zato pa si je naročil dekan dr. Kržišnik brata Kreka v nadi, da bo ljudstvo njegovim farbarijam verjelo. — To se mu ne bo posrečilo. Naše ljudstvo je začelo tudi že spregledovati in obsoja vso to duhovsko gonjo; povsod se sliši že glas, da naj duhovščina razlaga v cerkvi krščanski nauk, politiko pa naj pusti pri miru, ker vera nima s politiko ničesar opraviti. — „Zarja“ bo poskrbela, da se bodo tudi vse tukajšnje klerikalne hujskarije primerno ožigosale. Verjame, da se boje naraščanja socialnodemokratičnih volilcev. Toda to naj bo nam le v zpodbudo, da delamo neumorno za ljudsko izobrazbo. Zato sodrugi, širimo povsod našo „Zarjo“.

— **Iz Kovorja** pri Trzinu. Bogat možakar je gosp. obč. svetovalec in odbornik katoliške posojilnice v trziški kaplaniji, Jakob Rožič po imenu. Pravijo mu tudi Zamar iz Hudlega. Pa je tudi hud mož, in sicer je hud na socialne demokrate. Ni dolgo tega, kar je metal v Aljančičevo oštarijo v Bistrici stotak po mizi, češ, tega dam prav rad, „če tist ta velk socialni demokrat iz Bistrice izgine. Vsakemu hišnemu gospodarju ga šenkam, kdor tega brezverca ne vzame v stanovanje. Pa še sedanjí gospodar ga mora odslaviti, če me tudi stotak košta...“ No, g. Zamar, le počasi in previdno. Bog ve, kaj bo še v Vami in Vašim otroci. Vas lahko zadene kazen božja, da bodo vaši otroci tudi socialni demokrate. Takrat pa denarja ne bo.

— **V Trzinu**! „Domoljub“ suje z vso hudobijo vrlega gostilničarja Pelarja (Josipa Kavčiča), hoče mu škodovati na obrti. Rad bi, da bi noben kmet, ki jih imajo klerikalci še pod komando, ne prišel v Pelarjevo gostilno. No, mi smo mnenja, da je pri Pelarju dobra postrežba, dobra pijača, prijazen in pošten gostilničar — kaj hočemo še več. Da bo trobil v klerikalni rog? Značnejši mož ostane značaj! „Domoljubov“ dopisnik pa ostane umazan nevoščljivec in škodljivec.

— **Iz Ilirske Bistrice**. Pri nedeljski klerikalni komediji v Trnovem se je prav poseben izpostavljal davkar Strnad. Že med Krekovo pridigo se je postavil na levo stran oltarja tako, da bi ga pridigar ja ne prezrl. Računamo, da mu bo Krek vendar izposloval kak križec ali kako drugo podobno nagrado.

— **Današnji številki** je priložena zelo interesantna ilustrovaná brošura velikega cir-kusa Adolf Strassburger, ki prične v soboto s svojimi predstavami. Da se bodo vse točke programa tako kakor so opisane v brošuri, izvršile, jamči ravnateljstvo tega svetovnega pod-

jetja, ki je edino svoje vrste, kakor izhaja iz opisa. Naprošeni so vsi gosp. gostilničarji, kavar-narji, brivci to interesantno brošuro zatak-niti v časopisna držala, da jo bodo vsi naši čitatelji pregledali.

Štajersko.

— **Trbovlje**. Z večerajšnim dnevom se je pričela v Trbovljah dostavljati „Zarja“ v ti-soč izvodih brezplačno na ogled. Dostavljal se bide list ves teden, nakar se lahko vsakdo pri zaupniku, ki dostavlja list ali pa v rudarskem tajništvu naroči nanj. List „Zarja“ prinaša vedno najnovejša dnevna poročila o delavskih bojih, o političnih zadevah in svetovnih dogod-kih. Cena mu je, kakor na čelu lista razvidno, tako majhna, da si vsaki delavec lahko pri-vešči toliko koristne in zanimive duševne hrane in se naroči na „Zarjo“. Če se pa že sam ne more naročiti, se lahko dva ali trije v eni hiši združijo in si naroče list. Torej na delo za duševni razvoj delavstva.

— **Pri občinskih volitvah v Ptuj** so v tretjem razredu vsenemci postavili kandi-date proti magistratu Orngovi listi. Izvoljeni pa so rotovski kandidati, ki so dobili 256 do 301 glas proti 71 do 111 glasovom, ki so odpadli na vsenemške kandidate.

Goriško.

— **Pri goriških občinskih volitvah** so bili v tretjem razredu izvoljeni italijanski nacionalci dr. Bernbig, dr. Paula, St. Devetak in C. Rubleša. Dobili so 522 do 438 glasov.

— **Tržaški brzovlak v nevarnosti**. Tržaški brzovlak je bil ponoči od 9. do 10. t. m. v veliki nevarnosti. V Gorici so se vsled viharja na kolodvoru odtrgali od nekega tovornega vlaka odtrgali trije vozovi. Ker so bile zveze pretrgane, ni bilo mogoče dalje ja-viti dogodka, in le čuvajevi pazljivosti se je zahvaliti, da se ni zgodila z brzovlakom nes-reča in da niso vozovi tovornega vlaka prile-teli v brzovlak.

— **Samomor finančnega uradnika**. V Strassoldu v Furlaniji se je ustrelil finančni stražnik Dragotin Šlavs. Ko je prišel v ponoč-ni službi do pokopališča, si je nastavil puško srce, sprožil in ostal mrtev na licu mesta. Pravega vzroka za samomor se ne ve.

Trst.

— **Pevski zbor „Ljudskega odra“** ima v četrtek 13. t. m. važno pevsko vajo. Po vaji sledi pogovor med pevci. Pevcem priporočamo da se vaje udeležijo gotovo, ker do izleta v Ljub-ljano je čas kratek.

— **Utonil je v Šklednju** 9 letni učenec Karel Mudrič. Igral se je ob morju in padel v vodo. Ko so ga potegnili na suho, je bil že mrtev.

Sodrugi! Agitirajte za socialno demokratično časopisje! Vsak so-drug bodi naročnik našega lista, vsaka družina naj čita „Zarjo“.

Delavsko gibanje.

— **Stavka v Bonačevi kartonažni tvornici v Ljubljani**. Gospod Bonač je kršil pogodbo, ki jo je bil sklenil s knjigoveškimi pomočniki pred štirimi leti, na dva načina. Najprej je podaljševal dnevni delovni čas prav polagoma z vsakim novim pomočnikom, obe-nem se pa tudi ni hotel ravnati po določbah vajenske skale. Pomočniki so bili mnenja, da kršitev pogodbe ni dopustna, pa so vljudno opozorili g. Bonača na kršitev pogodbe. G. Bonač pa ni hotel o tem ničesar slišati. In kaj je naravnejše v takem slučaju kakor stavka, posebno, ker ni od g. Bonača nihče zahteval nobenih materialnih žrtev, nego samo, da se ravna po pogodbi, ki mora veljati tudi zanj, kakor velja za vsakega poštenega člo-veka. V stavki je pet pomočnikov; dva sta ostala v tvornici, od katerih ugne poseben eden še potrebovati kolegialnost svojih tovari-šev. Pomočniki so poslali že prej deputacijo treh članov k g. Bonaču in hoteli povedati svojo zahtevo, toda g. Bonač se ni maral po-gajati z zastopniki ali z organizacijo, marveč pogajal bi se le s posamezniki. Drugi dan stavke je že razposlal g. Bonač obširnejša pisma delavcem in jih vabil posamezno k sebi ter dostavil pretinjo, da kdor se ne zglaši v delo do danes, t. j. do srede, ga smatra kakor da je izstopil iz njegove službe. Gospod Bonač seveda lahko preti in skuša ustrahovati svoje delavce s tako pretinjo, ker je lastnik tovarne. Ali vprašanje nastane, kakšne simpatije si

more pridobiti s takim ravnanjem pri delav-stvu v svoji tovarni in pa tudi pri občinstvu sploh, če krši pogodbo, ki jo ima z delavci in če skuša delavce izstradati zaradi tega, ker zahtevajo pravice, ki jih je g. B. sam podpisal. Firma gospoda Bonača nam je prejšnje čase že večkrat dala povoda, da smo se pečali ž njo, in sicer, ko je bil še oče sedanjega last-nika gospodar. Takrat je pač prigovarjal se-danjí gospodar pri neki obravnavi, da je po-trebno, da se sklene pogodba z delavci, sedaj pa se postavlja po robu in noče priznavati or-ganizacije, tudi sam ne. Deloma je stvar na-ravna. Pred leti je bil gospod Bonač še bolj ponižen, potreboval je pomoči kot obrtnik in z geslom „svoji k svojim“, si je mož „prište-dil“ marsikakšno krono, sedaj je pa tvorničar, sedaj tudi lahko dela krivice svojim delavcem in gesla „svoji k svojim“ ne mara poznati pri delavcih. Naše slovensko obrtništvo je res pre-malo moderno. Podjetniki in obrtniki so na-vadno tako svojeglavi, da rajši trpe škodo, ka-kor pa da bi ugodili čisto malenkostnim za-htevam. Opozorjamo končno še na to, da je gospod Bonač prejšnja leta rad dajal pojasnila v časopise in se sladkal in opravičeval napram javnosti v takih slučajih. Vse to in drugo nje-govo početje bomo opazovali ter o vsem vest-no poročali. Tudi pri nas na Slovenskem mo-ra zmagati načelo, da so poštene delavske or-ganizacije pač toliko vredne, da jih začno de-lodajalci upoštevati, kar utegne biti v prid de-lavstvu in podjetništvu. Preziranje delavcev in delavskih organizacij pa ni pošteno, to nazira-nje mora prodrati tudi v naši javnosti.

— **Še enkrat Bonačeva stavka**. Niti natisniti še ni bilo mogoče notice, v kateri pravi-mo, da se g. Bonač rad pere v časnikih, je še izšlo v „Slov. Narodu“ tako umazano po-jasnilo, g. Bonača, da bi ga drugi listi ne priobčili, že zaradi tega ne, ker bi se bali, da bi žalili občinstvo. V tej izjavi trdi g. Bonač, da on ni nikdar podpisal pogodbe. Da je ni podpisal ta g. Bonač, to je res, ker je pred štirimi leti bil še njegov oče gospodar, ki se je takrat s častno besedo zavezal, da bo sam skrajšal delovni čas v tvornici za pol ure; se-danjí lastnik pa je priznal še posebej s svojim podpisom pogodbo, in sicer že letos takrat ko je šlo za vajence. Lahko konstatiramo, da je delovni čas bil prej za pomočnike po 9 ur, dočim je drugo delavstvo delalo po 10 ur. Tako je bilo spočetka pogodbe. Gospod Bonač je potem polagoma uvedel tudi za pomočnike 9 $\frac{3}{4}$ urni delavnik in sicer tako, da je daljšal delovni čas pri vsakem novem pomočniku in organizacija ga je seve šele tedaj opozorila na ta prestop, ko ji je povedal to sedanjí stavkokaz. To povemo, da ne bo g. Bonač su-mil po krivem stavkujočih pomočnikov. Gosp. Bonač trdi dalje, da so pomočniki zrojili za-raditega, ker jim je prepovedal nositi pijačo v tvornico. Tudi to ni tako. Gospod Bonač je izrečno dovolil, da se sme prinesiti v tvornico pol litra vina ali piva ali pa pokalico v okrep-čilo. Zadnjič je pa kar naenkrat tudi to pre-povedal in je vajence kaznoval z eno krono, ker se je predrznil, da je prinesel steklenico piva v delavnico. Gospod Bonač je namreč prepovedal le vajencem in pomočnemu delav-stvu, da ne smejo prinesiti ničesar v tvornico, ni pa tega naznanil pomočnikom, kakor bi se spodobilo. Seveda društvo knjigov-zov zaradi pijače ni in ne bo posredovalo, pač pa mora to napraviti glede kršenja pogodbe, ker je so-pogodbjenik. Hvali se g. Bonač tudi z dobrimi plačami. Kar 24 do 28 K ima eden. G. Bonač naj nam pove, kdo na tako odgovornih mestih ima še tako majhne plače? In o terorizmu in preteči stavki govori? Smešno! Zato so po-godbe, organizacije, da se delovno razmerje urejuje z njimi. S tem nam je g. Bonač po-

kazal le svojo slabo socialno naobrazbo. Gospod Bonač ravna jako nepremišljeno in nespametno, ker hoče tajiti dejstva, zavijati stvar tako ne-rodno, da mora vsakdo opaziti kje tiči zajec. Knjigovezi, pozor!

ZADNJE VESTI.

Gautscheva pogajanja.

Dunaj, 11. julija. Gautsch je danes sprejel vodstvo skupnega češkega kluba, obsto-ječe iz dr. Fiedlerja, dr. Kramara, Klofača, Udržala in dr. Hrubana, in mu razložil vladni program. Voditelji čeških meščanskih strank so ministrskemu predsedniku izjavili, da urav-navajo svoje razmerje do nove vlade po tem, koliko se bo od dosedanje ločila in da zavzamejo svoje definitivno stališče šele potem, ko bo Češki klub polnoštevilno zbran. Gautsch po-laga veliko važnost, da se reši bančna predloga še v poletnem zasedanju in da se dokonča prvo branje brambnih predlog; predsedstvo enot-nega češkega kluba ga je pri tem opozorilo na velike politične in tehnične težave.

Dunaj, 12. julija. Danes sprejme mi-nistrski predsednik Gautsch zastopnike obeh italijanskih in jugoslovanskih skupin in vodi-telja poljskega kola dr. Lazarskega, v četrtek dopoldne parlamentarno komisijo nemškega, češkega in poljskega socialno-demokratičnega kluba, popoldne pa zastopnike nemške narodne zveze.

Angleška nstavna kriza.

London, 11. julija. Glede ustavne krize je dosežen kompromis med vlado in lordi. Kordi sprejmo t. zv. veto-bill, ki omejuje pravice gosposke zbornice z dostavkom, da sme vlada vbodoče izpreminjati sestavo go-sposke zbornice le, če poprej vpraša volilce za mnenje.

Politični umor.

Carigrad, 11. julija. V predmestju Makrikoi je bil ponoči umorjen pravni konzul-ent Dette publique, Seki Bei, ki je ustanovil konservativen list „Šehrah“.

Papežev motu proprio.

Köln, 11. julija. „Kölnische Volkszeitung“ poroča iz Rima, da je papež izdal motu proprio, v katerem odloča, da se bodo vbodoče prazniki sv. Jožefa, sv. Janeza, Rešnjega Te-lesa itd. praznovali na sledečo nedeljo.

Splošna konferenca med Nemčijo, An-glijo in Francijo.

London, 11. julija. Angleška vlada namerava povabiti Nemčijo in Francijo na splošno konferenco, na kateri bi se razprav-ljala med temi državami vsa sporna vprašanja: Kamerunsko vprašanje med Nemčijo in Fran-cijo, perzijsko vprašanje med Anglijo in Nem-čijo, dalje maroško vprašanje in vprašanje bag-dadske železnice med vsemi tremi državami.

Francoska zbornica.

Pariz, 11. julija. Zbornica je odklonila predlog sodruga Jaurès, da je vzeti interpe-lacijo o maroški aferi takoj v pretres.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba Zarje.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Piščanci! Maslo!

franko povsod po povzetju: 6-8 tolstih velikih pe-telinov za pečenko, 1911. l. pridejo jamčeno živi K 7; kravjega mleka naravno, sirovo maslo po 5 kg v zaboji K 10.—. Malinovec po 4 lit. opleteti steklenici K 5.

==== B. Margules, Buczac. ====

Naznanilo otvoritve restavracije in spec. trgovine

Slavnemu občinstvu vljudno naznanjava, da sva otvorila s 1. julijem 1911

v Ljubljani, na Tržaški cesti 21 v lastni hiši nasproti tobakne tovarne

moderno urejeno
- - restavracijo - -

in se za blagohoten obisk ob zagotovitvi točne in dobre postrežbe najvljudneje priporočava. Točila bova samo res izborna vina in piva, posebna skrb nama pa bo dobra kuhinja z gorkimi in miznimi jedili.

Lep velik salon pripraven za shode in veselice. Prostor za balinjanje. Senčnat vrt.

Priporočava se z odličnim spoštovanjem Fran in Franja Novak.

Ob enem naznanjava slavnemu občinstvu z mesta in dežele, da bova ravnotam vodila in razširila že doslej obstoječo

trgovino s špecerij-skim blagom, moko, vinom in žganjem

Skušala bova vse odjemalce zadovoljiti z dobro kakovostjo blaga in nizkimi ce-nami.

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo **Tolstovrško slatino**, ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislava voda. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene in organizacije 20 v, kamor naročnik določi. Naslov: Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško, kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče. **Svoji k svojim**

Naznanilo.

S tem vljudno naznanjavo, da sva prevzela dobroznano restavracijo Auerjevih dedičev na Dunajski cesti 52

Točila bova naravna dolenska in štajerska vina, vedno sveže pivo iz pivovarne Union, likere in slivovko ter postregla z dobro gorkimi in mrzlimi jedili.

Na razpolago je lepo urejen senčnat vrt. Se priporoča za obilen obisk ter bileživa z odličnim spoštovanjem

Franc in Marija Žabkar.

Ivan Piš, čevljarški mojster
Zg. Šiška, Celovška cesta 106
sprejme takoj

pomočnika
za mešano delo.

I. Jax & sin
Ljubljana

Dunajska c. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. Vozna kolesa
Ceniki zastonj in franko.

Laška in dunajska kuhinja

Šelenburgova ul. 7
nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in gorka jedila, zmiraj sveže morske ribe in izvrstno in ravno došlo vino „Brioni“.

Sprejme se abonente na kosilo in večerjo.

V prenovljenih prostorih in pod novim ravnateljstvom se priporoča sl. občinstvu za obilen obisk.

Hotel Tratnik
„Zlata kaplja“

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 27, v bližini kolodvora.

Lepe zračne sobe. Priznana fina kuhinja. Izborne pljače. Nizke cene.

Lepi gostilniški prostori in povsem na novo urejeni velik senčnat vrt.

Pisarna
„Universal“ agenture

(protokolirano trgovsko podjetje)

Ljubljana

Sodna ulica šte. 4.

Telefon šte. 245.

Brzjavni naslov:

Universal-Ljubljana.

Uradne ure:

8 do 1 in 2 do 7.

Posreduje pri nakupu in prodaji nepremičnin in obrtij.
Posreduje pri najetju hipotekarnih posojil in osebne kredite.
Prevzema inkaso faktur in administracijo entitet.
Prevzema trgovsko zastopstvo in poravnavo konkurzov ter insolvenč.
Prejema oglase v vseh jezikih in jih oddaja v liste ter revije vseh narodov.
Prevaja oglase, reklamne notice in trgovsko korespondenco iz in v vse jezike.
Uvaja reklamo za patentovane in nepatentovane objekte anončnim potom.
Nabavlja umetniške anonce, klišeje in tozadevne strokovnjaške skice.

Varstvena znamka.

Prvo podjetje te vrste na slovanskem jugu!

Mulley & Co.

Ustanovi informacijski zavod in reklamacijsko pisarno z revizijo tovarnin.

Razpolaga z najboljšimi zvezami v obrtnih in davčnih agendah.

Trgovske zveze s svetovnimi anončnimi zavodi in posredovalnicami.

Borzna izvestja.

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg
v Ljubljani
Telefon šte. 168.

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

Zaloga v Spodnji Šiški.